

▼ ДАТА

Юбілей міністэрства.
Баронячы Айчыну
і служачы культуры

стар. 4

▼ СПРАВА ПАТРЫЁТА

Мемарыяльны кветнік
ля хрушчоўкі.
Ад гісторыі дома
да гісторыі краіны

стар. 5

▼ ПРАЕКТ

Харэаграфічны код
памяці.
Перадаць мінулае
па-новаму

стар. 6

▼ ВЫПУСКНІКІ-2023

Выбар лёсу.
Якім будзе першае
працоўнае месца
маладога спецыяліста?

стар. 7

▼ АРТ-БЛОГ

“Камера, матор!”
Прамае ўключэнне
са здымачнай
пляцоўкі новай стужкі
“Беларусьфільма”

стар. 9

▼ ЁСЦЬ ПЫТАННЕ!

Літаратурны маршрут.
Як завабіць турыстаў
на радзіму класіка?

стар. 14–15

9
мая
1945–2023

КЛЯТВА НАШЧАДКАЎ

78 мірных вёснаў мінула з таго знамянальнага майскага дня, калі сотні мільёнаў галасоў нібы зліліся ў адзін магутны шчаслівы выдых, рэха ад якога разышлося па ўсёй планеце: “Перамога-а!” І гэтае рэха гучыць дасюль, праз пакаленні, прымушаючы нас, нашчадкаў герояў, зноў і зноў паўтараць шчымлівыя словы клятвы – “Памятаем...”, “Не забудзем...”

Любімае свята беларускага народа – 9 Мая. Зусім хутка яно наступіць. І чырванню цюльпанаў ды гваздзікоў расквецяцца вуліцы праз людскія патокі, што панясуць гэтую прыгажосць да велічных мемарыялаў і сціпрых абеліскаў нашай Айчыны...

Працяг тэмы ў нумары

Яны змагаліся за Радзіму

Ветэраны Міністэрства культуры Беларусі – удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны

Сёлета спаўняецца 70 гадоў з дня заснавання Міністэрства культуры БССР, пераемнікам якога з’яўляецца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Вядомства было створана 8 мая 1953-га шляхам аб’яднання Міністэрства кінематографіі, Камітэта па справах культурна-асветніцкіх устаноў, Камітэта па справах мастацтваў, Камітэта радыёінфармацыі і Упраўлення па справах паліграфічнай прамысловасці, выдавецтва і кніжнага гандлю. На старонках газеты мы яшчэ працягнем больш падрабязнае знаёмства з гісторыяй міністэрства і прысвяцім ёй шэраг матэрыялаў. А сёння, напярэдні 9 Мая, хацелася б прыгадаць найстарэйшых ветэранаў вядомства, якія абаранялі Радзіму ў гады Вялікай Айчыннай, а пасля адалі яшчэ шмат гадоў жыцця, прауючы дзеля нацыянальнай культуры.

Аляксандр Ульяновіч

Георгій Лазычэнка

Юрыі Міхеевіч

штурманам. Там малалыя сержанты адрэз ж уключыліся ў баявы дзеянні — з першых дзён ВВВ да лістапада 1941 года Аляксандр Іосіфавіч быў стралком-радзістам двухматорнага дальняга бомбардзіроўшчыка “ДБ-3Ф”, на якім здзейсніў 18 баявых вылетаў. Увосень 1942-га чарговае заданне лезь не скончылася для юнака трагічна: снарад нямецкай зенітнай трапіў у рухавік, і паветранае судна загарэлася. Камандзір экіпажа загадаў пакінуць машыну.

Пасля выліскі са шпітала Аляксандр Ульяновіч меркаваў вярнуцца ў авіяцыю, але па стане здароўя быў пераведзены ў наземныя войскі, у 62-і асобны гвардзейскі батальён сувязі 28-га стралковага корпусу 8-й гвардзейскай арміі, на пасадку начальніка батальённай радыёстанцыі. Удзельнічаў у вызваленні Харкава, Варшавы. За штурм Зялёўскіх вышынй удастоіўся ордэна Чырвонай Зоркі — але наперадзе яшчэ было наступленне на Берлін. Да цэнтры нямецкай сталіцы батальён Аляксандра Іосіфавіча з вулічных баям падбіраўся з боку Тыргартэна і апоўдні 2 мая 1945 года спыніўся за 300 метраў ад лініі супрацьстаяння, калі абвясцілі аб капітуляцыі берлінскага гарнізона і заканчэнні баявых дзеянняў. Трапіўшы да сцен Рэйхстага, Аляксандр Ульяновіч пакінуў у яго аўтограф кімхіным алоўкам — каб было лепш відаць, распісаўся вышэй, залезшы на плечы таварышаў. Ветэран падкрэслівае, што з гонарам адзначыў, адкуль прыйшоў: “Гвардыі старшыня Ульяновіч, Беларусь”.

Пасля вайны працаваў на розных пасадах у народнай гаспадарцы. Быў старшынёй Гродзенскай абласной арганізацыі Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі, сакратаром Гродзенскага абкама Камуністычнай партыі Беларусі, а з 1981-га па 1994-ы год узначальваў Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Ужо ў мірны час за дасягненні ўзнагароджаны двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, двума ордэнамі “Знак Пашаны” і медалём “За працоўную долбесць”. Аляксандр Ульяновіч памёр у кастрычніку 2021-га на 101-м годзе.

РАТУЮЧЫ ЧУЖЫЯ ЖЫЦЦІ

А Георгій Лазычэнка, які з 1971-га па 1988-ы з’яўляўся начальнікам аддзела забеспячэння Галоўнага ўпраўлення рамонтна-вытворчых прадпрыемстваў і забеспячэння Міністэрства культуры БССР, Вялікую Айчыную прайшоў ад першага да апошняга дня ў якасці ваенфельдшара. Гэта чалавек — двойчы кавалер ордэна Чырвонай Зоркі, Узнагароджаны медалямі “За адвагу”, “За баявыя заслугі”, “За абарону Масквы”, “За ўзяцце Кёнігсберга” і многімі іншымі. Наралізеў 23 красавіка 1921 года ў сале Грэкава-Вішняўскага Антрацятаўскага

Варта адзначыць, што першым міністрам культуры СССР стаў Панцеляімон Панамарэнка, які з 1938 па 1948 год займаў па чарзе пасады першага сакратара ЦК Камуністычнай партыі Беларусі і старшыні Савета Міністраў БССР, а ў 1942—1944 гг. кіраваў Цэнтральным штабам партызанскага руху. Удзельнікамі вайны з’яўляліся і тры першыя міністры культуры БССР — Рыгор Кісялёў, Міхалі Мінковіч і Юрыі Міхеевіч. Рыгор Кісялёў, які знаходзіўся на паслу ў 1953—1964-м, змагаўся на Паўночна-Заходнім фронце, быў двойчы паранены, удастоіўся ордэна Чырвонай Зоркі. Міхалі Мінковіч, што кіраваў вядомствам у 1964—1971 гг., пачатак Вялікай Айчыннай праваў на Цэнтральным і Калінінскім фронтах, пасля служыў у Беларускам штабе партызанскага руху, быў узнагароджаны медалём “За адвагу”. Юрыі Міхеевіч, які ўзначальваў міністэрства з 1971-га па 1988-ы, добраахвотна сышоў на фронт у лютым 1943 года, быў паранены і атрымаў ордэн Чырвонай Зоркі, калец вайны заспеў на Эльбе ў раёне Магдэбургга. Палчас працы ў газэце менавіта вядомства, на момант сустрэчы ўжо адсвяткавалі соты дзень народзінаў.

АЎТОГРАФ НА СЦЯНЕ РЭЙХСТАГА

Аляксандр Ульяновіч, намеснік міністра культуры БССР з 1974 па 1982 год, нарадзіўся ў Капылі 3 кастрычніка 1921-га. У 1940-м быў прызваны ў войска, трапіў у Омск, у 66-ю школу малодшых авіяспецыялістаў, дзе рыхтавалі кадры для далёкай бомбардзіроўчай авіяцыі. З пачаткам вайны частку выпускнікоў накіравалі ў Іванава працягваць навучанне ў 2-й Вышэйшай школе

раёна Луганскай вобласці. У верасні 1939-га стаў курсантам Харкаўскага ваенна-медыцынскага вучылішча, а ў маі 1941-га атрымаў накіраванне ў Барысаў.

З пачаткам вайны дывізія Георгія Лазычэнка заняла пазіцыі на захадзе ад беларускай сталіцы. Назаўтра начальнік медсанбата даў малалому ваенфельдшу першае даручэнне — узяць санітарную машыну і ехаць у Мінск, дзе належала забраць за ваенкамата папаўненне з ліку лекараў. Яшчэ адным заданнем Георгія Лазычэнка з’явілася дастаўка параненых з-пад Мінска ў Магілёў. Там шпіталі, аднак, ужо былі перапоўнены, таму давалося ехаць у Смалянец, а калі немцы паступілі і туды — перабраціць у Вязьму. На мясцовым аэрадроме з урачох і медсясцёр сфарміравалі 77-ы авіяцыйны эвакуацыйны полк. Пасля чарговага прарыву фронту прыйшлося рухацца далей на ўсход — так эвакуацыйнік перадыслацыраваўся ў цэнтральны аэрапорт у Маскве, на Халдынскім полі, дзе працаваў да снежня 1941 года. Потым, да лютага 1942-га, — у Туле.

Неўзабаве Георгія Лазычэнка выклікалі ў Маскву, дзе паведліва, што ён накіроўваецца ў 6-ю артылерыйскую дывізію рэзерву Вярхоўнага Галоўнакамандзіравання, якія тады акурт фарміраваліся ў Азінзінне нападэльак ад сталіцы СССР. Там ваенфельдшар стаў камандзірам узвода санкімабароны 535-й асобнай мелсанроты, у складзе якой ваяваў на Бранскім і Заходнім франтах. Пасля вызвалення Арла быў прызначаны камандзірам санітарнага узвода на 1-м Прыбалтыйскім фронце, у 405-м стралковым палку 145-й стралковай дывізіі, часткі якой абаранялі ў раёне станцыі Лосвіда лі Вяшэска. У сярэдзіне чэрвеня пачалося наступленне на горад, і ўжо 26-га абласны цэнтр быў заняты часткамі Чырвонай арміі.

Немцы сыходзілі агрызаючыся, але ў Літве, у раёне горада Біржай, аказалі зацяткі супраціў. Там 8 жніўня 1944 года ўвай апраўцы параненых у медсанбат Георгія Лазычэнка ўпершыню за вайну атрымаў сур’ёзную траўму — жытва. У снежні ўцеў на фронт, трапіў у 82-ю асобную роту медыцынскага ўзмацнення 5-й гвардзейскай танкавай арміі. Канец Вялікай Айчыннай Георгія Лазычэнкаў сустрэў на беразе Балтыйскага мора, у Сапаче, у штабе 5-й гвардзейскай танкавай дывізіі. Пасля Перамогі служыў у Горкаўскім вучылішчы зенітнай артылерыі, у Групе савецкіх войскаў у Германіі, быў слухачом Акадэміі тылу і транспарту ў Ленінградзе. З 1965 года служыў у Мінску, ва Упраўленні тылу Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, адкуль у 1971-м, пасля звальнення з арміі, і трапіў на працу ў Міністэрства культуры.

Антон РУДАК

А яблыня дасюль квітнее

Дом, агорнуты памяццю

Гэты дом на рагу мінскіх вуліц Кузьмы Чорнага і Калініна вонкава нічым не вылучаецца. Самая звычайная хрушчоўка, цалкам пазбаўлена “архтэктурных лішкаў”. Але увесну — у пару, калі раскашуюць кветкі, — ля яе міжволі спыняешся, пабачыўшы такое харастро на ажыўленым і тлумным скрыжаванні.

Прычым гэта не проста кветнік: вока неўзабаве прымячае таблічку, дзе гаворыцца, што такім чынам жыхары дома ўшаноўваюць памяць тых ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, якія некалі ў ім жылі.

Як вядома, кожная добрая справа (наколькі б яна ні была народнай) насамрэч мае свайго ініцыятара. Гутарачы з пенсіянеркай Наталляй Купрэвіч, загадваю вядомай ісціну: захаванне гісторычнай памяці — гэта не толькі буйныя музейныя комплексы, але і прыватныя, вельмі лакальныя ініцыятывы. Мо і сціплыя на першы погляд, аднак насамрэч — неацэнна вартыя.

Гісторыю кожнага дома складаюць людзскія лёсы, — перакананая Наталля Юр’еўна. — Гісторыі дамоў складаюцца ў гісторыю гарадоў, а ўсё разам, бы тая ручайка, утварае гісторыю краіны.

ХТО ЧЫМ МОЖА

Чатырохпавярховык збудавалі ў далёкім 1958-м. Нядзёўна, што ветэранамі былі многія з яго першых насельнікоў. І рэч нават не ў профэсійных чарці на жылло, а ў самым аб’явеным вайной пакаленні...

Як распавядае Наталля Купрэвіч, у доўгачаканых хрушчоўкі некаторыя пераяжджалі... проста з зямлянак, якіх у горадзе яшчэ хапала. Але, трохі ўладкаваўшы побыт ва ўласных кватэрах, ужо ў гадавіну ўладнаў суседзі талкаю заняліся добраўпарадкаваннем свайго дворака. Урэшце там паўстаў сапраўдны сквер. Ён перажыў амаль усіх сваіх стваральнікаў ды раловаў вока ўжо наступнага пакалення — пакуль дзесяць гадоў таму не стаў ахварай сумнаводмага для гарадскіх жыхароў “ушчыльненія”.

І воль прэй нейкі час Наталля Купрэвіч загарэлася ідэяй аднавіць добраўтрапшчыю. Івакіц цудам ападелі яблынік, якію некалі пасадзіў пад сваімі вокнамі Савелій Малаковіч (гэхнікам па сувязі ў ваенна-марскоў

авіяцыі ён прайшоў вайну ад пачатку і да канца), страўнікам іперашніх жыхароў дома сталі з’яўляцца джкаратыйныя расліны.

— Аднак у адзін цудоўны дзень там прайшоўшы бульдозер, спляжыўшы кветнік, — сумна ўзлыска спадарыня Наталля. — Як выявілася, у афіцыйных документах той участка быў назначаны проста як пустыка.

Энтузіясты рукі не апусцілі. Начаьства рабачых выбачылася, Наталля Юр’еўна дамаглася, каб участка зноў прывялі ў належны стан і прывезлі туды добрага грунту. А каб нека гэта мемарыяльна аб’ект абазначыць, было вырашана зрабіць сціплую таблічку. Прычым за справу ўзяліся сур’ёзна: нават гэтак, які на ёй выгравіраваны, быў узгоднены ў Інстытуце мовазнаўства НАН Беларусі.

Рэсурсы ў пенсіянеркі, зразумела, не нарта багата, затое шчырага імпульсу ды арганізаваных злыбнасцей не займалі. Таму спіс сумых розных арганізацый, якія так ці інакш дапамагалі кветніку, утрымлівае мноства пазіцый.

Ахвотнікі дапамагалі, хто чым можа ці хоча. Скажам, “зелінабудавнічы” транспартавалі на участка валун, патрэбны для ўсталявання мемарыяльнай шылькі. Калі ён не падышоў, Наталля Юр’еўна абмяняла яго на іншы — ён выпалкам знайшоўся ў бібліятэцы пажарнай частцы. Так нітка да ніткі ўсё спакаля і збіраецца.

Рупліва ўмеє дамаўляцца і знаходзіць аднадушныя. Гэта могуць быць як простыя суседзі, так і вядомы міжнародны праект “Бэз Перамогі”, дзякуючы якому ў кветніку з’явіліся саджанцы чатырох унікальных гаўнкуаў чароўнага кустоўя.

Некаторыя краскі там раскашуюць увесну, некаторыя — чакаюць да восені... Спадарыня Наталля — унучатка пямённічка легендарнага акадэміка Васіля Купрэвіча, сапраўднага рэфарматара беларускай навукі 1950—1960-х. Успел за ім сваёй прафэсійнай яна выбрала батаніку, Апдвалена, у розных расліннак імяцці куды лепей за шараговага дачніка. Яе эжэкусія па невялічкім кветніку можа доўжыцца добрыя паўгадзіны.

Наталля Купрэвіч

ГЕРОІ АДНОЙ ЧАТЫРОХПАВЕРХОЎКІ

Зрэшты, кветнік — гэта толькі візуальнае ўвасабленне праекта, бачная частка айсберга. Есць і яшчэ адзін складнік, не менш важны. Наталля Купрэвіч загарэлася ідэяй стварыць гісторыю свайго чатырохпавярховіка — і стала сапраўдным яго летанісам.

Як удалося выветліць, у гэтым доме за ўсю яго гісторыю былі прапісаныя каля шасцісот чалавек. І 62 з іх — гэта ветэраны вайны або колішнія — узлетаныя падполля. Прычым, які сьвядраўца Наталля Юр’еўна, спіс яшчэ не канчатковы.

Наступны крок — кароткія біяграфіі кожнага. Звесткі знайшліся на расійскім партале “Памяць народа” і беларускай “Партызаны”, а таксама, вядома, праз сваякоў.

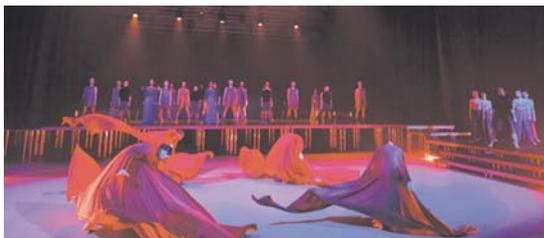
— Уваўяеце, жыхары аднаго толькі дома бадай на ўсіх франтах ваявалі — хіба толькі падводнік Юр’еўна. — Есць затое штурман дадзенай авіяцыі, які на пачатку вайны рабіў вылеты на Берлін. Есць ветэран, які ўжо на чацвёрты дзень вайны быў узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі...

Бадай, самая вядомая жыхарка дома — былая мінская падполльчыца Надзея Цвяткова. Яна была схопленая гестапа, трапіла ў Аўшвіц, нейкім цудам злелала ёй тут учыцца... Што дазволіла ёй потым задукументаваць зверствы акупантаў у сваёй кнізе “900 дзён у фашысцкіх засенках”.

Невялічкі лапак, аддзелены ад астатняга кветніка, мае назву “Востра Труці Сахалін”. Не толькі таму, што трохі падобны вонкава. Прычына ішчэ і ў іншым: некалькі колішніх жыхароў дома правялі сабе ў баявых дзеяннях на Далёкім Усходзе.

Апошні ветэран адышоў у лепшы свет у 2015 годзе. У канцы вайны Івану Сотнікову было ўсяго 18, і каб патрапіць на фронт, хлопцу давалося дадаць сабе год. Аднак адраўтравылася ў шчырноўна. А вось дрэва дасюль штовесну квітнее!

Ілья СВІРЫН

Эпізод "Вайна. Панатак"

Эпізод "Вязень 32 815"

Не забывайце код вайны

Пра жаклівыя падзеі 1941–1945 гадоў нам расказвалі продкі, мы чыталі шмат кніг, дзе падрабязна апісвалі тыя страшныя часы, падмацоўвалі веды праглядом ваенных кінастужак і праслухоўваннем песень. Але як перадаць гісторыю трагічных падзей па-новому?

Эпізод "Чырвоны Бераг"

Таму мы выкарыстоўвалі розныя кампазіцыі, падабраныя канкрэтна пад той сцэнарны план, які ўжо вымаляваўся ў маім думках.

КАМАНДА МАРЫ

Выканаўцаў шукалі ў апакаліпсіска-рэжымісцкім баганіем і тэматыкай блоку спектакля. У праекце ўдзельнічалі не толькі студэнты кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Волга Наўроўка.

ЯК АБ ТЫМ РАСКАЗАЦЬ?

Карпатлівая праца пачалася ў студзені, калі праект атрымаў грант Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у сферы культуры, і працягваўся чатыры месяцы. Спярша дагавор прадумалася рэжымісцка канцэпцыя: чым напюўніць спектакль, як аб гэтым расказаць, у якіх форме і жанры данесці тэму? Наступны этап — падбор музыкі. У праграме можна пачуць новыя песні кампазітара Дзмітрыя Парфянова і замежныя мелодыі.

Было вырашана зрабіць пастаноўку ў форме не проста творчага праекта, а творчага праекта-ўрока для дзяцей і дарослых, — падзялілася Волга Наўроўка. — Музычны матэрыял, з аднаго боку, мусіў быць не надта складаным, напакі з тэматыкай сама па сабе эмацыйна цяжкая. Але з іншага — пра тэму рэчы нельга казаць з дапамогай зусім прастай музы-

кі. Таму мы выкарыстоўвалі розныя кампазіцыі, падабраныя канкрэтна пад той сцэнарны план, які ўжо вымаляваўся ў маім думках.

КОЛЬКІ ГЛЯДЗЕЛА — СТОЛЬКІ ПЛАКАЛА

Юныя выканаўцы ўдзельнічалі не толькі ў блоку "Дзеці вайны", але і ў іншых. Пільна ўвага надавалася праёму спасціжэння тэмы, каб хлопчыкі і дзяўчынкі спачатку да і замежных конкурсаў. Так, харэаграфічны праект RDC, каманда Стаса Грачко Stay dance project ўзоруны ансамбль танца "Красны Бераг". І гэты сімвалічны: члены каманды жывуць зусім побач з вёскай, у гонар якой эпізод названы "Данс Кангрэс".

— Я рашыла, што да спектакля далучацца не толькі дарослыя, але і дзеці. Падчас працы над канцэртнымі праграмамі, прысвечанымі вайне, я зразумеў, што гэтаму нашым школьнікам і нават студэнтам не вядома нейкіх фактаў аб гэтай жудаснай трагедыі. Хочаша, каб маладыя

"Безумоўна, гэта вялікі гонар — удастоіцца прэзідэнцкага гранта ў сферы культуры на рэалізацыю ўласнага творчага праекта. Цудоўна, калі дзяржава дапамагае таленавітым людзям".

Волга Наўроўка, галоўны балетмайстар пастаноўкі

памяталі пра ліхалецце і перадавалі вопыт наступным пакаленням. Таму праект стаў не толькі творчым, але і адукацыйным — для тых, хто ўдзельнічае ў ім. Дзякуючы нашым расповедам і глумачэнням, юныя артысты адлюстравалі на сцэне вельмі тонкую эмоцыю, якая знайшла вельміны вопыт у сэрцах людзей. Колькі разоў я глядзела фрагмент "Красны Бераг", столькі разоў і плакала. Дзеці не проста справіліся з задачай, яны зрабілі гэта геніяльна, бо іх пачуцці заўсёды больш чыстыя і праўдзiвыя.

ТВОРЧЫ УРОК ДЛЯ КОЖНАГА БЕЛАРУСА

Прэм'ера праекта "Лінія памяці. Код вайны" прайшла вельмі паспяхова: калі стварэніцкі спектакль з душой, ён не можа атрымацца ніякім чынам. Больш за 400 глядачоў апладзіравалі стойчы і не адпускі артыстаў. Калі людзі задумаліся — значыць, мэта дасягнута.

— Я вельмі шчаслівая, што магу рэалізаваць сабе ў гэтым праекце і нагадаць пра таякі важныя рэчы. Ужо 31 мая

Настасся ЮРКЕВІЧ

Эпізод з пастаноўкі "Лінія памяці. Код вайны"

Падчас размеркавання ў БДУКМ

Пяць заявак на аднаго Што такое размеркаванне ў БДУКМ?

Менавіта ў красавіку адбываецца размеркаванне студэнтаў па будучых месцах працы, у тым ліку і ў творчых ВНУ краіны. І хоць працэдура гэта ўжо традыцыйная, але за кожным росчыркам працаўніцтва і ўмяшчэння лёс, які, разам з іншымі, паўплывае і на развіццё сферы культуры ўсёй краіны. Кі пабывала на адным падобным размеркаванні ў Беларудскім дзяржаўным ўніверсітэце культуры і мастацтваў, каб на свае вочы ўбачыць, як працэдура "змагаюцца" за выпускніка.

ЗАПАТРАБАВАНАСЦ У ЛІТБАХ

27 красавіка ў БДУКМ адбылася размеркаванне студэнтаў і магістрантаў факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый. Камісія па размеркаванні ўзначаліла рэктар установы Наталія Карчэўская, якая ў сваім зарове паўтарае працаўніцтва, замоўнаў кадрую, выпускнікоў і ўсіх прысутных з пачаткам працы камісіі. У сваю чаргу, дэкан факультэта Юлія Галкоўская адзначыла, што сёлетня выпускнікоў 36 студэнтаў па спецыяльнасці "бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць", 12 — па спецыяльнасці "музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны", а ў тым самым бліжэйшым часе малады спецыяліст Марыя.

Завуваю, што яшчэ па дадзеных папярэдзяга размеркавання, якое адбылося на ўніверсітэце 24 сакавіка, на 36 студэнтаў, што навукаліся па спецыяльнасці "бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць", было паданна 178 заявак ад будучых працаўніцтваў (гэта амаль пяць заявак на адна-

го спецыяліста). На спецыяльнасць "музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны" на 12 чалавек было паданна 34 заяўкі (амаль тры заяўкі на аднаго выпускніка). І змяненне за гэтых спецыялістаў што, што называецца, не на жарта. Працэдура запрашалі тых студэнтаў, хто яшчэ не вызначыўся з выбарам, да сёбе, абіраў прашоў па трыму, жыллі і іншым "чыгала". А члены камісіі на чале з Наталія Карчэўскай дэталёва ўнікалі ва ўсе нюансы кожнай канкрэтнай сітуацыі, асабліва акцэнтуючы ўвагу на пытаных, звязаных з жыллем і да будучых маладых спецыялістаў.

ДЫРЭКТАРАМ? КАЛІ ЛАСКА!

Варта адзначыць, што першыя працоўныя месцы ў выпускнікоў — гэта музеі і бібліятэкі як рэгіянальныя, так і рэспубліканскага ўзроўню. Прычым многія студэнты размеркаваліся туды, дзе падчас вучобы праходзілі практыку.

— Падчас навування на ўніверсітэце я праходзіла практыку ў Міністэрстве культуры Беларусі, у Дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, у Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы. — Кажа пакуль яшчэ магістрантка, а ў самым бліжэйшым часе малады спецыяліст Марыя. І ўсё ж такі вырашыла звязаць свой лёс менавіта з апаўняй названай музейнай установай. Мне вельмі падабаецца дэлевацца і расказаць пра жыццё ў гэтым месце менавіта ў музеі, таму маркую, што працаваць у музеі мне будзе вельмі цікава і камфортна.

ласці, хоць родам я з Магілёўшчыны. Зразумела, гэтая папада — вядлікая адказнасць, але мае бацькі ды нават дзядуля і бабуля, якія самі працавалі і працуюць на кіраўнічых пасадах, навучылі мяне не баіцца адказнасці, і таму, спадзяюся, з працай і высокай пасадой я спрымаюся паспяхова.

Адметна, што, як завуваюць загаліч кафедры гісторыка-культурнай спадчыны, кандидат культуралогі Дзмітрый Герасімеў, член на пасад дэкантара ў Сіслаўскім гісторыка-краязнаўчым музеі працуе Максім Лукаш — таксама выпускнік БДУКМ. Так што, як бачна, узровень падрыхтоўкі спецыялістаў, якія выходзяць са сцен ўніверсітэта, сапраўды вельмі высокі.

— Наша ўстанова з'яўляецца базай для практыкі студэнтаў факультэта, таму мы ўсіх маладых спецыялістаў добра ведаем і вельмі іх чакаем, — кажа Таціяна Швёл. — Ім я спецыялістамі мы вельмі задаволеныя, бо яны бачылі ўдзяльнасць у наш калектыву, ведаюць усе нюансы бібліятэчнай прафесіі, працаваў у нас ім даволі лёгка. Да таго ж у кожнай нашай бібліятэцы — сваё спецыфіка работы, таму малады спецыялісты могуць абраць той кірунак працы, які ім больш за ўсё да душы.

ПРЫІДЗІ ДА НАС, СПЕЦЫЯЛІСТ!

Натуральна, Мінск, як і заўсёды, забірае сабе большую частку выпускнікоў. Напрыклад, побач са мной на размеркаванні сядзела наместнік дэкантара Дзяржаўнага раённага цэнтра інфармацыйна-дакументнай сістэмы Волга Канстанчук, якая не першы раз прыязджае ў БДУКМ, каб адлучыць маладога спецыяліста для спекай устаноў. Але напярэдняе ёй не так часта, як хашаецца.

— Куды ж нам утаніцца за Навыянальнай бібліятэкай ці іншымі сталічнымі ўстановамі? — спытала мяне Волга Канстанчук. — Таму, не сакрэт, пераважна большасць выпускнікоў забіраюць менавіта буйныя бібліятэкі краіны. Але ўсё адно эсдзім, і эсдзім не першы год, бо, як кажуць, надзея памірае апоўначай. Некалькі гадоў таму атрымалі двух спецыялістаў, бо яны хацелі размеркавацца менавіта да нас. Але гэтыя, канешне, не хапае. Між тым, як я лічу, менавіта ў нас выпускнікам можна рэалізавацца напюўніцу, у жыллем мы стараемся дапамагаць кожнаму, ды і той жа Мінск ад нас не так далёка.

А вось кіраўніцкіх сталічных устаноў культуры не хаваліся вельмі ралісаці ад таго, што да іх сёлетня прыйдуць маладыя спецыялісты.

— Каб магла, дык забрала б да сёбе ўсіх выпускнікоў! — кажа загалічца культурна-адукацыйнага аддзела Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Кацярына Каткоўская. — Мы даўно ведаем, што выпускнікі БДУКМ — высокакласныя спецыялісты, гэта ўжо сапраўды менавіта спецыялісты, а не студэнты, якія валодаюць а ўсім неабходным якасцямі для працы ў музеях. Таму хачу падзякаваць усім выкладчыкам, рэктару БДУКМ за працу

і за такіх выпускнікоў. Яшчэ падчас вучобы яны праходзяць у нас практыку, прычым у розных аддзелах, прыглядаюцца да таго, што менавіта іх цікавіць. І таму ідуць да нас ужо мэтанакіравана і з велікім усямі намірамі будучага працоўнага месца.

— Радзіліся ў гэты дзень не толькі ў музеях, але і ў бібліятэках. Так, з 36 выпускнікоў спецыяльнасці "бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць" чашэра пайшла працаваць у Цэнтралізаваную сістэму дзіцячых бібліятэк Мінска.

— Яшчэ ўстанова з'яўляецца базай для практыкі студэнтаў факультэта, таму мы ўсіх маладых спецыялістаў добра ведаем і вельмі іх чакаем, — кажа Таціяна Швёл. — Ім я спецыялістамі мы вельмі задаволеныя, бо яны бачылі ўдзяльнасць у наш калектыву, ведаюць усе нюансы бібліятэчнай прафесіі, працаваў у нас ім даволі лёгка. Да таго ж у кожнай нашай бібліятэцы — сваё спецыфіка работы, таму малады спецыялісты могуць абраць той кірунак працы, які ім больш за ўсё да душы.

Як бачна, у сённяшняга выпускніка сапраўды ёсць чака, каб дзяржава ўдзяляе свой выбар на карысць таго месца працы, якое яго больш за ўсё задавальняе. Прычым гэты асабсты выбар робіцца абсалютна свядома, і таму — больш разважліва і аднававана, з разлікам на трываласць і гадоўна, на перектывы. У выніку на першае месца працы малады чалавек едзе не "тэрмін апаўня", а будаваць сваё далейшае жыццё.

Ды і працэдура робіцца выднова наконот таго, чым сёння можна "стакуціць" добры спецыялістаў, якія і бачыць таго запатрабаваны. Са свайго боку, камісія па размеркаванні намагаецца максімальна ўлічыць самяя неабходныя патрэбы маладых спецыялістаў, асабліва жылля. І калі кажаць у цэлым, размеркаванне, з мой погляд, прайшло ў спакойных, добравычлівых умовах, без асабных праблем і даволі хутка.

— Размеркаванне студэнтаў мы рыхтавалі ўжо з самага пачатку навунальнага года, — кажа Юлія Галкоўская. — Правілі вядлікую працу па пошуку вакансій, аднаведных высокай кваліфікацыі нашых выпускнікоў, размясцілі ўжо сабраную інфармацыю і да канане, дзе кожны ахвотны мог прайсці і выбраць сабе менавіта тое месца і тую працу, якая яму больш за ўсё падабаецца. Як яны самі пабачылі, сёлетня ўдалося сумесіць працэдуру і студэнтаў, і працаўніцтваў, таму ў выніку размеркавання прайшло паспяхова. Таму гэтым размеркаваннем я як дэкан факультэта вельмі задаволеная.

Юры ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота аўтара

Культурны стыль “Сталіцы”

Гандлёвы цэнтр “Сталіца” ў Мінску — месца, дзе ёсць чым заняцца аматарам не толькі шопінгу, але і культуры. У цэнтры правядзяцца розныя канцэрты, выставы, лекцыі, майстар-класы... Мы пацікавіліся ў мінчан, што прыцягвае іх увагу ў культурным кантэксце і чаго не хапае на пляцоўках ПЦ.

дэнтаў — магчымасьць зарабіць грошы і правіць сябе, а для наведвальнікаў — пазнаёміцца з юнымі беларускімі талентамі. У любы час неабходна арганізоўваць цікавыя культурныя мерапрыемствы. Гэта выгада для самога гандлёвага цэнтру. Падобныя акцыі стымуюць наведвальнікаў здыягназіць больш пакупак, праводзіць у цэнтры больш часу і прыходзіць сюды сямлі сем’ямі.

длаша пра новыя тэндэнцыі і кірункі ў мастацтве. Наглядзічы на тое, што праграма мерапрыемстваў даволі насчыная, хацелася б убачыць большую актыўнасць з боку арганізатараў у правядзенні тэматычных фестываляў, звязаных, напрыклад, з музыкой, кіно ці модай. Яны, безумоўна, змогуць прыбавіць больш наведвальнікаў і ўзбагаціць культурнае жыццё горада.

твам адмыслоўцаў яны сваімі рукамі лепіць міліяны формы з цеста ці докарэючы розныя прадметы інтэр’еру. Спалабаўся велікодным кірмаш, дзе была прадстаўлена прадукцыя розных кампаній і арганізаванай нашай краіны. У цэлым атмасфера ў атрымае гандлёвага цэнтру заўсёды святковая і вясёлая. Раз-пораз тут розносіцца гучны смех і чуваць натхнёныя размовы. Часта можна убачыць пашчынны аниматараў у яркіх касцюках, якія не алмаўляюцца фатаграфавання з наведвальнікамі. Не раз трапілася на бясшпалына дэзустайці. Гэта крута!

Хачелася б яшчэ больш святва і культурніцкіх мерапрыемстваў для дзяцей: майстар-клас, спектакль, урок танцаў ці выступленне аргыстаў шырка.

ВЕРАНІКА, РЭЖЫСЁР

ІГАР, ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ПРАДПРЫМАЛЬНІК

АЛЕНА, ІНЖЫНЕР

— На жаль, я нічаста госьць у “Сталіцы”, таму што амаль не маю вольнага часу. Хачелася б каб гэта цэнтр стаў у тым ліку пляцоўкай для бізнес-канферэнцый і семінараў па маркетынгу і кіраванні. Ведаю, тут часта лядзіцца кірмашы мастацтва, што можа быць цікава для калекцыянераў і інвестараў. Таксама на пастаяннай аснове праходзіць кірмашы беларускіх дызайнераў і майстроў, маркетынгавыя мерапрыемствы па прасоўванні аічных тавараў, дні зніжак, выставы, спартыўныя мерапрыемствы, розныя рэклямнаыя акцыі.

У выхадны дзень магу забегчы ў “Сталіцу”, каб паслухаць сучасную музыку. Яшчэ цэнтр лядзіць выставы розных мастакоў і фатаграфу. Яны дазваляюць наведвальнікам даве-

данае адмыслоўцаў яны сваімі рукамі лепіць міліяны формы з цеста ці докарэючы розныя прадметы інтэр’еру. Спалабаўся велікодным кірмаш, дзе была прадстаўлена прадукцыя розных кампаній і арганізаванай нашай краіны. У цэлым атмасфера ў атрымае гандлёвага цэнтру заўсёды святковая і вясёлая. Раз-пораз тут розносіцца гучны смех і чуваць натхнёныя размовы. Часта можна убачыць пашчынны аниматараў у яркіх касцюках, якія не алмаўляюцца фатаграфавання з наведвальнікамі. Не раз трапілася на бясшпалына дэзустайці. Гэта крута!

Хачелася б яшчэ больш святва і культурніцкіх мерапрыемстваў для дзяцей: майстар-клас, спектакль, урок танцаў ці выступленне аргыстаў шырка.

Дзесяці чытала, што на сённяшні дзень гандлёвы цэнтр на пастаяннай аснове наладзіў супрацоўніцтва з вядучымі творчымі вышэйшымі навукальнымі ўстановамі краіны. Дзякуючы гэтаму таленавітая моладзь можа прадаманстраваць свае творы, харэаграфічныя і вакальныя нумары на пляцоўках “Сталіцы”. З удзелам мадэляў Нацыянальнай школы прыгажосці праводзяцца паказы калекцый аічных брэндаў. Мне здаецца, гэта класнае супрацоўніцтва. Для сту-

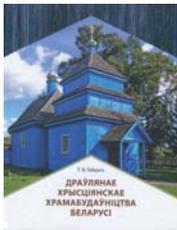
данае адмыслоўцаў яны сваімі рукамі лепіць міліяны формы з цеста ці докарэючы розныя прадметы інтэр’еру. Спалабаўся велікодным кірмаш, дзе была прадстаўлена прадукцыя розных кампаній і арганізаванай нашай краіны. У цэлым атмасфера ў атрымае гандлёвага цэнтру заўсёды святковая і вясёлая. Раз-пораз тут розносіцца гучны смех і чуваць натхнёныя размовы. Часта можна убачыць пашчынны аниматараў у яркіх касцюках, якія не алмаўляюцца фатаграфавання з наведвальнікамі. Не раз трапілася на бясшпалына дэзустайці. Гэта крута!

Хачелася б яшчэ больш святва і культурніцкіх мерапрыемстваў для дзяцей: майстар-клас, спектакль, урок танцаў ці выступленне аргыстаў шырка.

Хачелася б яшчэ больш святва і культурніцкіх мерапрыемстваў для дзяцей: майстар-клас, спектакль, урок танцаў ці выступленне аргыстаў шырка.

Хачелася б яшчэ больш святва і культурніцкіх мерапрыемстваў для дзяцей: майстар-клас, спектакль, урок танцаў ці выступленне аргыстаў шырка.

Кнігі, вартыя ўвагі

ДРАЎЛЯНАЕ ХРЫСЦІЯНСКАЕ ХРАМАБУДАЎНІЦТВА БЕЛАРУСІ

Што? “Краіне дойлілаў прысваецца” — такім дарчым надпісам пачынаецца грунтоўная і добра ілюстраваная (сучасныя і архаічныя фотаздымкі, планы, рэканструкцыі) кніга пра драўлянае сакральнае дойліства Беларусі — унікальны культурны феномен, абумоўлены ў тым ліку геаграфічным знаходжаннем нашай краіны: у самым цэнтры Еўропы і адначасова на памежжы гісторыка-культурных арэалаў Усходу і Захаду.

Тамара Габрусь разглядае помнікі драўлянага храмабудавніцтва розных хрысціянскіх канфесій як агульную культурную спадчыну беларускага народа і прапануе новую сістэматызацыю і класіфікацыю храмаў паводле іх архітэктонікі і канцэпцыйна-форматварэння. Як адзначае аўтар выдання: “Сакральныя збудаванні ў дрэве звычайна спалучаюць рэлігійныя каноны, этнічныя традыцыі і сацыяльна абумоўленыя нававы свайго часу... Таму культуравае лабавыя ніколі дакладна не паўтараюць адна адну, але маюць агульныя рысы... Каштоўнае стваіцца традыцыйнага драўлянага сакральнага дойліства Беларусі — у яго гістарычнай і мастацкай сапраўнасці”.

Апроч асноўнага зместаўнага тэксту-лабавання, кніга дапоўненая бібліяграфіяй, спісам даследаванняў драўляных храмаў і глумачальным слоўнікам асноўных тэрмінаў і паняццяў драўлянага храмабудавніцтва.

Хто? Тамара Віктаруна Габрусь, доктар мастацтвазнаўства, гісторык архітэктуры, член-карэспандэнт Беларускай акадэміі архітэктуры.

Каму? Супрацоўнікам установаў культуры і адукацыі, краязнаўцам і архітэктарам, навукаўцам і аматарам у галіне мастацтвазнаўства, гісторыі архітэктуры і рэлігіі, а таксама ўсім, хто цікавіцца дойліствам у прыватнасці і беларускай культурой ў цэлым.

Андрэй КРАСЦІК

Гэтыя выданні вы можаце знайсці ў сваёй бібліятэцы, кнігарнях або замовіць на сайце “Акадэмія” з дастаўкай па Беларусі.

Фішка, разынка, ягадка на торце, топчык... Гэтыя словы — вольныя сінонімы да тэрміна “брэнд”. Ён сёння — звышзапрабаваны. Ведаю: ці не ва ўсіх кутках краіны райвыканкамаўскае кіраўніцтва загадала, каб кожная вёска займела свой культурны брэнд. Добра тое ці лепша? Добра ў плане адметнасці і непадобнасці. Цяжка гэта зрабіць ці лёгка? А вось тут магчымыя варыянты. Паспрабуем іх прааналізаваць.

Спяшайца не буду. Тэма складаная, яна вымушае павольна і ўдумліва выкладзіць тэма пытанні, расшэньне якіх сёння турбуе нашых работнікаў культуры.

А ШТО Ё ВАС ЗА ШКЕЛЬЦАМ?

Павольна дык павольна. Таму дазволю сабе невялічкае адступленне. Калісьці, ва ўніверсітэцкую бітнасць, мы, студэнты, пеціліся ў свабодны час — атасямлівалі пісьменніцкае блізкае да іх, але далёкае ад літаратуры прадметны, звычайна, з’явіліся... Напрыклад: Якуб Колас — лекцыя па мованаўстве, Янка Купала — піжонскі галышук са Славіка, Янка Брыль — бубілат маршэха, Варлам Шахламаў — калымскі блатны жаргон. А зашмелываны партрэф — Жанячка, Булгакаў — дэкаланці маноксы, за шкельцам іага — кітравка, напорунае творчым полымем... Карацей, мы прыгадвалі сімвалы славуцасей, якім не было патрэбна гэтыя брэнды.

Вясковыя работнікі культуры занятыя алваротным. Яны прыдумваюць ці прабаваюць сельскія сімвалы, адмысловасць якіх і павінна скласці аснову турыстычнай прывабнасці і культурнай непаўторнасці. І тут неаспрэчна адно: без творчага полымя ў вачах не абсыцяся. Ідзі ёсьць вынік менавіта творчага бяспасна.

КОШТ ЗАМЫСЛУ

“Вікіпедыя” сцвярджае, што брэнд — комплекс асацыяцый, уяўленняў, якіх ўтвараюць ментальную абалонку прадукту, паслугі. Ад сябе дадам — і асобы. Свята вёскі — арт-прадукт. Яго вынікна на торце — любая вібнатыя цікавінка: легенда, абрад, традыцыйна, людзі... Калі цікавіць кіма, дзе трэба прыдумваць. Скажам і напісаць пра гэта дэдка, зрабіць амаль не магчыма. Таму ідзі — заўважы ў інае. Пры іх адсутнасці не вельмі апантыг работнік культуры змушаны займацца плягіатам. Дарчым, гэта тылькі канцэпцыі не толькі вясковых свят, але і фестыва розных статусуа. Вось вам прычына ўзнікнення клонваў і

Яблык — брэнд Шаркаўшчыны

Пацэліць у яблычак

Брэнды вясковых свят

Якасныя вясковыя святы — элітнае насенне для буйных фестывальных усходаў.

блiзнятак. Мазгавыя штурмы, “піраполак” інтэрнэту і асабіта ініцыятыва — гэта для абшчынных. У алваротным выпадку ніякі маноклі не дапамогуць.

Хтосьці запытаецца: чаму святвы вёсак павінны быць рознымі? Хаця б для таго, каб мы мелі нагоду з’ездзіць у гасці з аднаго паселішча ў інінае. Каб турыст радаваўся стракатасці фестывальнай карты Беларусі. Урэшце, якасна роізіцца і волдар караваў, выпечаных нават у суседніх вёсках. А па вялікім рахунку, у кожнага чалавека — таксама свае імя і прывічка.

СТРАЛА, РУЧНІК, ЯБЛЫК...

Пойдем далей. Пашанцавала тым мясцінам, якія даўно праславіліся культурнымі рызыкамі. Свята ручніка — гэта, безумоўна, Нелюбка, зрабіць амаль не магчыма. Таму ідзі — заўважы ў інае. Пры іх адсутнасці не вельмі апантыг работнік культуры змушаны займацца плягіатам. Дарчым, гэта тылькі канцэпцыі не толькі вясковых свят, але і фестыва розных статусуа. Вось вам прычына ўзнікнення клонваў і

ў Стаўбуне (тая ж Веткаўшчына) з’яжджаюцца студэнты, прафесара і ахвотныя ці не з усяго свету.

Брэнд не варта прыдумваць у Гарадной (Сталіцкай раён) — неаспрэчнай ганчарнай сталіцы краю. Язменную шкаўнасць выклікаюць святы млынароў у Альзку (Гродзенскі раён), біноў — у Пераганцах Воранаўскага раёна, пісанкі (таксама Гродзенскі раён), сенасосу — у Ліпнінцах Іўеўскага раёна...

У большасці выпадкаў, як падаецца, канцэпцыя свят не стваралася, а ўладканальвала (бо інавава ці не выкамі) — там, дзе бытавалі і бытоўныя сталыя абрады і рамёствы. Думаю, што адзін з яркавых прыкладаў — Яблычкі Слас у паселішчы Алашка Шаркаўшчынскага раёна.

У ГОНАР ІВАНА СІКОРЫ

На пачатку 1990-х вясковое яблычнае свята ў гонар Івана Сікоры пераўтваралася спярша ў раённае, потым — у абласнае. Што называецца, паціпілі ў яблычак. Цяпер мясцовыя работнікі культуры старуюцца надаць пільнае міжнароднае статусу. Памагай бог! У гэтым вы-

падку рост — заканамерны. Якасны сельскія прадкты, вобразна качуцы, — элітнае насенне для буйных фестывальных усходаў.

Нагадаю, што Іван Сікора (1885—1966), селекцыянер-самуаў і сябра Льва Талстога, вывеў звыш 500 гатункаў яблычак. Наралзіўся ў Алашка. Мемарыяльным музей агранома створаны там у 1988 годзе. Адноўлена сялбца, дзе даследчык жаў. А ёсьць яшчэ шыкоўны сад гібрываў, закладзены Іванам Паўлавічам, — пладаоносіць! Прыгоўныя плён — ідзі — і мясцовы адзел культуры.

Раю адзін прыязжайце ў Алашка, пакажыце на салдзе, пагаварыце з вясковіцамі, для якіх яблычкі волдар стаў часткай святаўпрымячнны. І ў вас абаяваюць ўзнікнуць залудмы, якія вы захопце рэалізаваць.

ЦІ ЖЫ НЕ БУЛЬБАШЫ!

Паўтары: калі няма легенды, ёсць трэба стварыць. Заецца, не будзе вялікай праблемы, калі ў Беларусі, скажам, арганізуюць дзясатка мядовых свят. Але толькі пры адной умове: усе яны павінны мець розныя канцэпцыі!

Яўген РАПН

<p>Газета “Культура”</p> <p>Індывідуальны 63875 Адзін месца — 14,69 руб. Тры месца — 44,07 руб. Шчыс месцаў — 83,54 руб.</p> <p>Ведамасны 638752 Адзін месца — 24,01 руб. Тры месца — 72,03 руб. Шчыс месцаў — 144,06 руб.</p>	<p>Часопіс “Мастацтва”</p> <p>Ільготны (для крыдаўных асоб, афармленне падпісы ў адрас супрацоўнікаў і пенсіянераў) 63879 Адзін месца — 16,35 руб. Тры месца — 49,05 руб. Шчыс месцаў — 98,10 руб.</p> <p>Індывідуальны ільготны 63872 Шчыс месцаў — 75,87 руб.</p> <p>Ведамасны ільготны 749582 Адзін месца — 39,59 руб. Тры месца — 118,77 руб. Шчыс месцаў — 236,54 руб.</p> <p>Індывідуальны ільготны 74941 Шчыс месцаў — 101,02 руб.</p> <p>Ведамасны ільготны 749412 Шчыс месцаў — 198,04 руб.</p>
---	---

Даліягды П. Касцюкевіча

Размаітая палітра святочнага мая

Ваенная тэма стала магістральнай для нацыянальнага мастацтва. Кожнае пакаленне дадавала новае, адметнае ў творчы дыялог аб трагедыі мірнага насельніцтва, гераізме абаронцаў. За дзесяцігоддзі з'явіліся настолькі вялізныя пласты работ — асэнсаванні Вялікай Айчыннай, што даследаваць гэты фонд, здаецца, можна бясконца. Няма адрываў для шырокай публікі абяцаюць экспазіцыі, якія ўстановы культуры зладзілі да Дня Перамогі.

КОНТРАСТЫ ЭПОХ

Нацыянальныя цэнтры сучасных мастацтваў падрыхтавалі выставу “Світанак, убачаны здалёк” з уласных фондаў. Гэта прысвечанае майстрам, якія змагаліся на фронце і ў партызанскіх атрадах, зведзілі жахі канцлагераў або дзесяткі перажылі акупацыю. Натуральна, вайна ўвайшла ў творчасць гэтых аўтараў, для многіх стала скразной тэмай. Экспазіцыя змяшчае калі паўсотні жывапісных, графічных і скульптурных работ удзельнікаў Вялікай Айчыннай: Міхаіла Савіцкага, Леаніда Шчамялёва, Віктара Варскоцкага, Абрама Кроля ды іншых.

Міхаіл Чэпик ваяваў на 3-м Украінскім фронце, разам з папелінікамі вызваляў Румынію, Балгарыю, Сербію, Венгрыю, Аўстрыю. Стралок атрымаў раненні і кантузію, тры яго браты загінулі. Не ў дзівя, што мастака, на чый лёс выпаў такі шчыра, знаёмы шануючы за надзвычайную святочнасць і мажорнасць у жывапісе? Прыроджаны агнём і аб прышчэпках франтовага досведу — майстар сцвярджаў іскрасць свету, прагна ўбіраў хараство наваколля. Вядома, вяртаўся ў творчасці і да Вялікай Айчыннай.

На выставе дэманструецца палатно “Польныя вайны”, створанае за год да смерці Міхаіла Філіпавіча. У цэнтры шматсюжэтная кампазіцыя — постаць матузі з немаўляткам на руках, сідны сялянскага быту: араты і сейбіт закладваюць новы ўраджай, шчырае каханне. Вакол палае вогненнае колыца. На Захад ідуць стройныя

шэрагі чырвонаармейцаў, артылерысты коціць гарматы. Этнічная карціна ўспяляе абаронцаў, нагадае аб каштоўнасці жыцця, маірыянаства, мірнай працы і ёміста адлюстроўвае маштаб той навалы, што абрынулася на нашу зямлю. Ашаламлівальнай сілы кантраст даюць спакойныя кравяды, якія экспануюцца побач, з чыстым небам, з палымі без акупаў і варонак ад бомбаў.

Не меншым эфектам выложа супастаўленне славетнай серыі літаграфій Васіля Шарантовіча “Паміні вогненнага рэсак” з шчымі і светлымі пейзажамі пасляваеннага часу, з побытавымі сюжэтамі, з сакавітымі нацюрморты іншых аўтараў. Дым і польныя, бэз пераможнага мая — красамойна пра сапраўдных каштоўнасці, пра суседства горчыца ад страт з радасцю ад вызвалення, вяртання і ўз'яднання.

СА СПАДЧЫНЫ ВЕТЭРАНАУ

Леанід Шчамялёў прайшоў усю вайну: удзельнічаў у бітве за Дняпро, быў цяжка паранены пад Мазыром, змагаўся ў складзе 4-га Кубанскага казачкага корпуса 2-га Украінскага фронту. У сталічнай галерэі народнага мастака да 9 Мая побач з творамі Леаніда Дзмітрыевіча выставілі работы яго калег, якія таксама бачылі Вялікую Айчынную.

У. Гардзеенка. “Помнік”

М. Чэпик. “Польныя вайны”

У часовай экспазіцыі “Вясна Перамогі” паказаны карціны Барыса Аракечэва, Віктара Грамыкі, Паўла Масленікава, Адольфа Гугеля, Міхаіла Савіцкага ды іншых выдатных майстроў з фондаў Музея гісторыі горада Мінска і Беларускага саюза мастакоў. На гэтых выявах — трагічнасць і напружанасць ваенных гадоў, хараство нашай зямлі. Палотны спалучаюць у сабе дакументальнасць, асабістыя ўспаміны і пачуцці аўтараў, дазваляюць з розных ракурсаў разгледзець драматычныя падзеі мінулага стагоддзя.

ЭЦЫОНЫ ДА ЖЫВАПІСНАЙ КЛАСІКІ

Убачыць работы з залатога фонду таксама прапунуе Магілёўскі абласны мастацкі музей імя П. В. Масленікава. Экспазіцыя “Паміня пакаленняў” змяшчае больш за паўсотні твораў жывапісу і скульптуры. Асобныя блокі складаюць партрэты герояў вайны. Дэманструюцца прадметы не толькі з уласнай калекцыі ўстановы, але і са збораў Нацыянальнага мастацкага музея. У Магілёў прывезлі эцыйны да знакамітай карціны Валандзіна Волкава “Мінік 3 ліпеня 1944 года”, палотны Міхаіла Савіцкага, Міхаіла Казакевіча, Валер'яны Жолтэка ды іншых жывапісцаў. У рамках выставы запланаваны заняткі для дзяцей.

З ПАРТЫЗАНСКАГА НАТАТНІКА

У Музеі гісторыі і культуры Наваполацка разгарнулася экспазіцыя “Пётр Касцюкевіч: партызан, паэт, мастак”. Аўтар нарадзіўся ў 1926 годзе ў вёсцы Шыці на Шаркаўшчыне. Яшчэ ў пачатковай школе настаўнік прыкмеціў у хлопца здольнасці да малявання. Пісьменнік Міхась Машара, які працаваў загадчыкам мясцовага аддзела адукацыі, нават абяцаў даць Пятру рэкамендацыю для паступлення ў Мінскае мастацкае вучылішча, аднак планам перашколіла вайна. Юнак трапіў у партызанскі атрад, хадзіў у разведку, удзельнічаў у баявых аперацыях. А ў вольныя хвіліны даставаў блакнот і маляваў або існаў вершы. Нататнічак з партызанскіх мсціўцаў захоўваецца ў Беларускам дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Таксама творы Пятра Касцюкевіча знаходзяцца ў 10 зборах у краінах былога Савецкага Саюза, Фінляндыі, Польшчы, Германіі і Венгрыі.

На выставе ў Наваполацку паказана каля 80 работ з прыватнай калекцыі. Асабліва каштоўнасць уяўляюць карціны “Партызанскае разведка” і “Партызанскае юнацтва”, а таксама алоўкавыя рысункі 1941—1945 гадоў. Пасля Перамогі Пётр Касцюкевіч жыў і працаваў у Петрававодску, аднак не забываўся пра радзіму. Доказ таму — жывапісныя палотны “Стары парк на Юдзішчыне”, “Хутар Васіля”, “Рэчка Янка”, “Стары сарай дзядзькі Тараса” ды іншыя. У экспазіцыі дэманструюцца пейзажы Шаркаўшчыны і партрэты вядомых дзеячў беларускай культуры.

Данііл ШЭЙКА

Апошняя крэпасць былой імперыі

У Беларусі няма цудоўных гарадоў, але няма іх у іх маглі б пазмагацца за ганаровы статус неафіцыйнага пакуль горада-музея. Па суб'ектыўным меркаванні аўтара, такі ўнікальны горад у нас усяго адзін. І гэта Гродна. Менавіта тут захаваліся адзіныя ў нашай краіне каралеўскі замак і палац. А яшчэ гэта адзіны на сёння беларускі горад, які меў афіцыйны статус сталіцы Рэчы Паспалітай — уніі Каралеўства Польскага і Вялікага Княства Літоўскага. Нагадаю, што ў той трохсотгадовай польска-беларускай дзяржаве былі чатыры сталіцы: Кракаў, Варшава, Вільня і Гродня. Менавіта ў гэтых гарадах праходзілі пасяджэнні парламента — кароннага сейма.

Зрэшты, каралеўская гісторыя Гродна і яго велічная архітэктурная спадчына эпохі ВКЛ вядомыя даволі шырока. Я ж падчас чарговага візіту алкруў для сябе больш за паўсотні твораў жывапісу і скульптуры. Асобныя блокі складаюць партрэты герояў вайны. Дэманструюцца прадметы не толькі з уласнай калекцыі ўстановы, але і са збораў Нацыянальнага мастацкага музея. У Магілёў прывезлі эцыйны да знакамітай карціны Валандзіна Волкава “Мінік 3 ліпеня 1944 года”, палотны Міхаіла Савіцкага, Міхаіла Казакевіча, Валер'яны Жолтэка ды іншых жывапісцаў. У рамках выставы запланаваны заняткі для дзяцей.

Шытагалы над Бутам расійскія ваенныя інжынеры ўзводзілі ў пачатку XIX стагоддзя з абломкаў і цэглы разбуранага імі ждара Брэста. Яе архітэктара і планіроўка тыповыя для канца XVIII — пачатку XIX стагоддзяў. У гродзенскую цывільную ваенныя інжынеры Расійскай імперыі адлівалі шалкам з бетону ўжо ў пачатку стагоддзя 20-га. Яна павінна была перашколіць патэнцыйнаму уварванню з Усходняй Прусіі.

Трэба сказаць, што ўказ аб будаўніцтве Гродзенскай крэпасці імператар Мікалай II падпісаў толькі ў жніўні 1912 года. Згодна з праектам, неабодна было ўзвесці 13 асноўных фартоў, 19 літарных і 23 нумарныя апорныя пункты. Аднак у шэрагу крыніц сцвярджаюцца, што будаўніцтва Гродзенскай крэпасці вялося з другой паловы XIX стагоддзя. Размяшчэнне фартаўнай навалы на думку аб крэпасці-зорцы, аналагічнай існай калісцы ў Бросце.

На даваенным этапе будаўніцтва большасць земляных прац выконвалі сяляне бліжэйшых паветаў і вайсковыя рабочыя. У далейшым заралася, што прышчэплены на працу сяляне прыязджалі здалёк

(з Ваўкавыскага і нават Пружанскага павяту). Кожная партыя сялян павінна была працаваць па два тыдні, пасля чаго яна змянялася новай партыяй, даслапа павятовам паліцэйскім спраўнікам. Часта сяліне з вялікім жаданнем ішлі ў крэпасць на будаўнічыя работы, што тлумачылася добрым заробкам у вольны ад гаспадарчых прац час.

З пачаткам вайны будаўніцтва актыўна завалася. Да 1915 года асноўныя працы былі завершаны. Фарты размяшчаліся на ўзвышшах і мелі натуральныя ўмацаванні. Іх лакацыя дазваляла бесперапынна весці круговае назіранне. Даўжыня вонкавых сцен некаторых фартоў дасягала 150 метраў. Усе яны мелі развітую сістэму ўнутраных пераходаў, пакояў і бліндажоў. На фартах месціліся гарматы, кулямёты і стралкі.

Нагледчыч на тое, што да пачатку Першай сусветнай крэпасць фактычна дабудавалі, ніводны з яе пунктаў не быў цалкам гатовы да бою. Тое паказалі першыя ж сутычкі з германскімі войскамі. У сувязі з гэтым у жніўні і верасні 1915 года салідныя, якія аказаліся пад патроўнай аблопай, былі эвакуіраваны. Па выхадзе камандавання фарты падарвалі. Шалкам ашадуў толькі форт №4. Раскватараваны тым салідны алабраці лэтанатары і шнуры ў дасяжных сапёраў і не дазволілі ім выхазіць загал праз тое, што ў форце знаходзіліся шмат параненых, якіх немагчыма было эвакуіраваць.

Аўтападарожнікам раю быць уважлівымі і на заключным этапе вандрукі звярнуць на лясную дарогу. Па асфальце да гэтага форта не пад'ехаць. Сам жа ён шалкам зручны для вонкавага агляду.

Форт Фота 1915 г.

Форт Фота 1915 г.

Сучасны выгляд форта

Аўтару давялося таксама наведаць форт №2 у раёне вёскі Навумавічы. Ён з'яўляецца адным з так званых вялікіх фартоў і адносна нядрэнна захаваны. Уражвае якоесь даражэжыцкае бетоннае! Здаецца, што стралковыя тэчыкі і кулямётныя нізкі залівалі зусім ндаўна, хоць першыя баі тут праходзілі ў лютым 1915 года. А ў канцы Вялікай Айчыннай вайны фашысты зрабілі форт месцам пакарання смерцю мірных жыхароў Гродна і ваяскапалонцаў. На бетонных сценах захаваліся выбоіны ад куль карнікаў. Шпнер побач з фортам усталяваны помнік-крыж, пліта з імянамі расстраляных гаралдзеньцаў і скульптура жанчын, якія смуткуе аб загінулых тут трох тысячках чалавек...

Віктар ГАЎРШ

Бацькоўская хата Максіма Гарэцкага. Фота 1965 г.

Фрагмент этнаграфічнай экспазіцыі

Добраўпарадкаванне музейнага будынка

У музеі Максіма Гарэцкага ў Малой Багацькаўцы

Каб роднае карэнне не згніло

Сёлета споўнілася 130 гадоў з дня нараджэння Максіма Гарэцкага. У юбілейную дату дарэчы будзе адзначаць ушанаванне памяці пісьменніка. Яго імем названы вуліцы, ён увекавечаны помнікам у цэнтры Мінска ды мемарыяльнымі дошкамі ў Беларусі і за мяжой. Ці належная ўвага нададзена класіку ў музейнай галіне?

На малой разліме творцы ўжо трыццаць гадоў працуюць Літаратурны музей Максіма Гарэцкага, які з'яўляецца філіялам Месціслаўскага раённага гісторыка-археалагічнага музея. У 2017-м шырока абмяркоўвалася прапанова перанесці дом з Багацькаўкі ў райцэнтр. У вёсачы амаль не засталася жыхароў, а лагістычныя праблемы адыбіліся на наведальнасці. Шмат хто з адмыслоўцаў выступіў супраць пераносу адноўленай хаты пісьменніка ў Месціслаў. Маўляў, такі адрыв ад гістарычнага і прыроднага асяроддзя не пойдзе на карысць. У выніку музей захавалі на ранейшым месцы. Экспазіцыя рэгулярна папаўняецца прадметамі этнаграфіі. А вось асабістыя рэчы Максіма Гарэцкага і ягоных сваякоў у фондах няма. Пэўна, гэты фактар таксама ўплывае на папулярнасць музея сярод турыстаў. Яшчэ ў 2017 годзе на крутым стале па мемарыялізацыі літаратурных мясцін дырэктар Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Еўдакіма Раманава Віктар Анненкаў зазначыў: “Што мы маем у Багацькаўцы? Наваробны зруб хаты,

збудаваны на пачатку 90-х гадоў, і набор тыпалагічных рэчаў. Ці ёсць хоць адзін мемерыяльны прадмет, які адносіцца да Гарэцкіх? Чым прычынчыў наведальніка?.. Логатурны музей сваіх рэчаў з калекцыі не дае, таму што няма ўмоў для захоўвання. А на лічбавыя копіі наведальнікаў туды не зацягнуць”.

ДАПОЎНІЦЬ ЗАЛАТОЕ КОЛЬЦА

Ці паедзе хто з жыхароў сталіцы за 300 кіламетраў, каб пабачыць адну толькі хатку-музей? Пэўна, у такое падарожжа выправацца лічаныя прыхільнікі літаратара, самыя заўзятыя. Што казаць пра людзей з яшчэ больш аддаленых мясцін... Лагічна дапоўніць маршрут іншымі аб'ектамі, каб апраўдаць доўгі зратны шлях. І цікавыя пунктаў у Месціславе ды раёне няма! Замаквая гара, комплекс эзуцкага калегіума, касцёл Унебаўзыхання Найсвяцейшай Панны Марыі і кляштар кармелітаў, Пустьанскі Успенскі мужчынскі манастыр, рэшткі Свята-Ануфрыўскага мужчынскага манастыра.

Але без уласнага аўтамабіля наўрад ці атрымаецца вандроўка па гэтым залатым кольцы. Цяжкі, маршрут, прыгарадныя аўтобусы... Направабаву склаці лагістычны пазі “Мінск — Месціслаўчына — Мінск” і зразумей, што застаецца толькі падарожнічаць аўтаспынам.

Не першы год адмыслоўцы кажучы: Багацькаўку варта ўключыць у турыстычны маршрут для арганізаваных груп. Прапанову чацунці ігнаруюць. Ні мінскія, ні магілёўскія, ні віцебскія фірмы не завозіць кліентаў на малую разліму пісьменніка, калі скроўваюць аўтобусы ў месціслаўскі край. Ды што прыватныя

Вокладкі зборніка аповяданняў “Досвіткі” (1926), кнігі “Ціхая песня” (1926), “Ціхая пільна” (1930)

кампаніі — ніводная экскурсійная праграма з апублікаваных на сайце Месціслаўскага райвыканкама не прадугледжвае наведванне Багацькаўкі.

ЛІТАРАТУРНА-ГІСТАРЫЧНЫ ТУР

Сам сабой напрашваецца адмысловы маршрут па мясцінах Гарэцкага. Немагчыма ўзвіць такую вандроўку без прыпынку ў Горках. Праз гэты населены пункт жашчывы шлях пісьменніка праходзіў двойчы. Першы раз — вучоба ў Горы-Горакім каморнічка-арганізмичным вучылішчы (1908—1913 гады). Менавіта ў той час пачалося фарміраванне Гарэцкага як мастака слова. У лютым 1926-га творац вярнуўся ў мястэчка свайго юнацтва. Другі прыезд ужо вядомага пісьменніка і мовазнаўца звязаны з прахай на кафедры беларусказнаўства, дзе ён займаў пасаду дацэнта, паэзіі загадчыка. У гэты перыяд асобнымі выданнямі выйшлі кнігі “Досвіткі”, “Ціхая песня”, “У чым яго крыўда”, “Жартаўлівы Пісарэвіч” і іншыя.

Па ўспамінах дырэктара акадэмічнай бібліятэкі Дзям’яна Новікава, Гарэцкі часта завітаў у чытальню і браў шмат кніг дадому, з ахвотай выступаў на літаратурных вечарах і канферэнцыях. Папрацаваўшы, любіў выйсці на шпашыр па лівай алей на горы Парнас.

У Горках турысты маглі б і тую бібліятэку наведваць, і аглядзець гістарычны будынік навучальнай установы (яны ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей), і прагуляцца па баятаным садзе, закладзеным яшчэ ў XIX стагоддзі.

У сельскагаспадарчай акадэміі, як расказала дацэнт кафедры лінгвістычных дысцыплін Таццяна Сківецкіч, памяць літаратара ўшанавана мемарыяльнай дошкай на 4-м корпусе навучальнай установы, у гэтым жа будынку адкрыты музей-кабінет імя Максіма Гарэцкага. Па словах Таццяны Іванавы, штогод там праводзіцца экскурсіі са студэнтамі акадэміі і вучнямі школ, вечарыны, прысвячаныя жашчыву і творчому шляху пісьменніка. Яшчэ адна цікавілка для турыстычнага маршруту.

Дарчы ўключыць у праграму экскурсіі і наведванне былой мужчынскай гімназіі ў Месціславе. У гэтым будынку Максім Гарэцкі разам з Якубам Коласам вёў курсы павышэння кваліфікацыі для настаўнікаў.

АЖЫВІЦЬ ВЕСКУ ХАЦЯ Б НА ДЗЕНЬ

Не варта забывацца і на магчымыя падзеінага турызму. Да прыкладу, філіялы Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры ў рэгіёнах маюць свае брэндывыя імпрэзы. Штогод у сядзібе Міцкевічаў на баранавіцкай зямлі праходзіць літаратурна-музычны фестываль “Восень у Завоссі”, у сядзібе Францішка Багушэвіча на Сморгоншчыне — “Кушылінскі фест”, у былым фальварку Ракуцішчына ў Малалезчанскім раёне — “Свята песні і паэзіі “Ракуціўскае лета” у гонар Максіма Багдановіча. І гэтыя зацікавыя куточки разваршваюцца: музычныя выступленні, паэтычныя чытанні, квесты, майстар-класы, гульні, пачасункі. Немалаважна, што музей арганізуе трансфер са сталіцы ў філіялы, і пазіцішчынам наведвальніку не давядзецца лезць галаву, як дабрацца на свята.

Пэўна, не перашкодзіла б заснаваць адметныя штогадовыя і на малой разліме Максіма Гарэцкага. Нехта спрабывае прапанову, маўляў, ніхто не паедзе, праект ніколі не акупіцца. Скептыкам варта вывучыць вопыт арганізаваных фестываляў SPRAVA. Праходзіць ён у маланаселенай вёсцы Белая Царква прыкладна за 160 кіламетраў ад сталіцы.

Літаратурны музей Максіма Гарэцкага ў Малой Багацькаўцы

Насычаная культурная праграма, прадуманая білетная палітыка, якаснае прасоўванне ў сацыяльных сетках, магчымаць спыніцца ў кампанію — і публіка гатовая раскопываць квітку (арганізатарам давялося нават пуськаць у продаж дзве сотні дадатковых) і схаць у далі. Дый месціслаўскія культуротнікі маюць годны досвед: з 2007 года ў райцэнтры праходзіць “Рыцарскі фест”.

Успомнім, што Максім Гарэцкі правіў сябе ў тым ліку як фальшарыст. Ён склаў інструкцыю па збіранні вуснай народнай творчасці, а паэзіі разам з кампазітарамі Аляксандрам Ягоравым і Мікалаем Аладавым выдаў кнігу з больш чым 300 народнымі песнямі, запісанымі ад маці. Выкананне гэтых твораў у родным куце пісьменніка магло б стаць пудлоўнай разнашчаркай фесту ў Багацькаўцы. Лекцыі, мастацкія плёнэры, кінапрагледы (у 2013 годзе “Беларусьфірм” выпусціў фільм паводле апавядання “Рускі”) — заўсёды можна сумяшчыць адпачынак у глыбіні з атрыманнем ведаў і калектыўнай творчасцю.

ЦІ ЗНОЙДЗЕЦЦА КУТОК ДЛЯ ЗЕМЛЯКА?

Згаданы раней будынак былой мужчынскай гімназіі ў Месціславе доўгі час стаяў пакінуты, і раённая ўлада вырашыла надаць яму новае жашчыв. Міркуецца, што ў 2024/2025 годзе пачнецца аднаўленне помніка архітэктуры з прыстасаваннем пад шматфункцыянальны культурна-адукацыйны цэнтр. Паводле праекта, у будынку размесцяцца дзве гарадскія бібліятэкі, памяшканні для гурткоў, канферэнц-зала і гісторыка-археалагічны музей. Пераезд дазволіць па-шырыць экспазіцыю. Заецца, ёсць шанцы арганізаваць годную прастору для пастаняйнага дэманстрацыі арыгінальных прадметаў і дакументаў, звязаных з жыццём і творчасцю Максіма Гарэцкага, для папулярныяцыі яго спадчыны з дапамогай сучасных тэхналогій. Дырэктар Месціслаўскага гісторыка-археалагічнага музея Людміла Кірчэнка павадала: “Асобнай экспазіцыі, прысвечанай М. Г. Гарэцкаму, не плануецца ў сувязі з наўняўскай філіялай «Літаратурны музей імя М. Гарэцкага», але ў экспазіцыі музея будзе размешчаны інфармацыйны стэнд, прысвечаны жашчыву шляху і літаратурнай дзейнасці нашага знакамітага земляка”.

Данііл ШЫЙКА

Музейнае прысвечанае класіку

4-ры корпус БДСГА ў Горках

Музей-кабінет імя Максіма Гарэцкага

Сёлета трыццаты раз адбудзецца Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Гарэцкія чытанні”. Яе арганізатары — Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук, Саюз пісьменнікаў Беларусі. У праблемным полі канферэнцыі — дзейнасць Максіма Гарэцкага пачатку XX стагоддзя, малая проза пісьменніка, смаленскі перыяд творчасці, лексікаграфічная спадчына братаў Гарэцкіх, непаўторнасць і шматграннасць таленту Максіма Гарэцкага-драматурга, публіцыстычная дзейнасць братаў Гарэцкіх, жашчыв і творчасць прадстаўнікоў роду. Заяўкі на ўдзел прымаюцца да 8 жніўня.

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69,
тэл. касы: 8 0212 368387,
сайт: vitebsk-filby

- Канцэрт сучаснай эстраднай музыкі "Цвет каханья" (6+). 10 мая ў 19.00.
- Новая лекцыя-канцэрт цыкла Ad Libitum, прысвечаная Булагу Акудзьяву (6+). 11 мая ў 19.00.
- Музычна-паэтычны вечар "Восеньская песня вясной" (6+). Вершы і мелодыі Лацінскай Амерыкі. 12 мая ў 19.00.

УНП 300149385

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7,
тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627,
пошта: kupalalibet@mail.ru

- Звычайная гісторыя "Час жыцця" (12+). Галоўная сцена. 10 мая ў 19.00.
- Трагікамедыя "Апошні атракцыён" (16+). Галоўная сцена. 11 мая ў 19.00.
- Канцэрт "Ад смутку да вяселля" харэаграфічнага ансамбля

- "Харошкі". Галоўная сцена. 12 мая ў 19.00.
- Трагікамедыя "Чакана гучна і да болю блізка" (16+). Камерная сцена. 13 мая ў 19.00.
- Прадстаўленне "Музыка душы" (0+). Камінная зала. 13 мая ў 19.00.

УНП 10037771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1,
тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- Опера ў 2 дзеях "Вясэле Фігара" (12+). 6 мая ў 18.00.
- Святочны канцэрт да Дня Перамогі (12+). 7 мая ў 18.00.
- Балет у 2 дзеях "Лебядзінае возера" (12+). 10 мая ў 19.00.
- Аперэта ў 3 дзеях (выконваецца з адным антрактам) "Лютуча мыш" (12+). 11 мая ў 19.00.

- Балет у 2 дзеях "Анюта" (12+). 12 мая ў 19.00.
- Канцэрт "Шэдзёры оперы" (12+). 12 мая ў 19.30.
- Опера ў 2 дзеях "Рыгелета" (12+). 13 мая ў 18.00.
- Балет у 3 дзеях "Карсар" (12+). 14 мая ў 18.00.
- Канцэрт-сюрпрыз (12+). 14 мая ў 18.30.

УНП 191081322

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2,
тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Кранальная гісторыя ў 1 дзеі "Сунічкі для Веліканачкі" (4+). 6 мая ў 11.00.
- Правілы па тэхніцы бяспекі для маленчых сабак і непапулярных дзяцей у 1 дзеі "Асцэрожна, Соня!" (3+). 7 мая ў 11.00.

- Народная камядэ ў 1 дзеі "Пятрашкі" (6+). Фэа тэатра. 11 мая ў 18.00.
- Музычная казка ў 2 дзеях "Церам-церамак" (3+). 13 мая ў 11.00.
- Спектакль — музычная рапэтыя ў "Тук-тук! Хто там?" (5+). 14 мая ў 11.00.

УНП 300001869

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20,
тэл.: 8 017 3970163
(экскурсінае бюро)

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выставачны праект "Леанід Шчамілёў. Да 100-годдзя з дня нараджэння". Да 9 мая.
- Выставачны праект "Чыстае мастацтва". Да 16 мая.
- Экспазіцыя "Вобраз Радзімы ў творах беларускіх мастакоў XVIII—XXI стст.". Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 21 мая.
- Выстава "Віталі Канстанцінавіч Цырка. Да 110-годдзя з дня нараджэння". Да 21 мая.
- Выстава "Барыс Кустодзіев", прымаржаная да 145-годдзя з дня нараджэння выбітнага жывапісца, аднаго з арыгінальных майстроў рускага мастацтва

канца XIX — першай чвэрці XX стагоддзя. Да 21 мая.

- Выстава графікі Леаніда Шчамілёва "Нараджэнне творчасці" са збору Нацыянальнага мастацкага музея і з калекцыі мастакоў сям'і. Да 10 ліпеня.

- Экскурсіі: "Самыя-самыя..." (6+), "Якога колеру зіма?" (6+), "Віды і жанры ў выяўленчым мастацтве" (6+), "Казкі Усходу" (10+), "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+), "Партрэты даўня мінулых пакаленняў..." (10+), "Піль моё каханню" (16+), "Жаночы партрэт" (16+), "Мінск у Музеі" (16+). Праводзіцца заўсёды.

УНП 10037771

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ"

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 35а,
тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Жаночыя вобразы". Да 10 мая.
- Экскурсія "Шлях мастака Валенція Ваньковіча". Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.
- Экскурсія "Сядзібны партрэт". Папярэдні запіс.

Праводзіцца заўсёды.

- Спектакль тэатра ценяў "Шляхціч Завалія, або Беларусь у фантастычных апаваддзях. Белая сарока". Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.

УНП 10037771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён,
тэл.: 8 017 5074468

- Пастаянная экспазіцыя.
- Праграма "Каляды ў музеі". Праводзіцца заўсёды.

Працягласць — 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 10037771

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ Ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37,
тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Жаночы род". Да 28 мая.
- Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Праводзіцца заўсёды.

Падрабязнасці на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 10037771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19,
тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Праект "Упершыню экспанат. 3 фонду Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж", прысвечаны 30-годдзю ўстаноў і 800-годдзю горада Нясвіжа. Вялікая выставачная зала. Да 10 снежня.

- Выстава "Недзеерымны зварот". Часовая экспазіцыя аўтарскіх лялек, прысвечаных пісьменнікам і паэтам XIX—XX стагоддзяў, ад сяброў Міжнароднай гільдыі майстроў (Санкт-Пецярбург). Малая выставачная зала. Да 28 мая.

- Выставачны праект "Перавторанія ў попел. Генэцід беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". Экспазіцыянальная зала першага пусакавога комплексу.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя рытэрыялы нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.

Мерапрыемствы

- Квэсты: "Палацавыя таямніцы", "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца".
- Віртуальныя выставы: "Перавторанія ў попел. Генэцід беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны", "Нясвіж — здабытак сусветнай культуры", экспазіцыя Паўла Татарнікава "Магнацкія двары і замкі Беларусі".

- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)

Пастаянныя экспазіцыі

- "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII — 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX—XX стст. "Культура часу".

3 фондаў музея-запаведніка.

Мерапрыемствы

- Квэсты: "Безаблічны артэфакт", "Карта сямі каралеўстваў", "Музейны датэктыв", "Музейнае расследаванне".
- Культурныя мерапрыемствы: "Прыём у кнігніг", "Дзень нараджэння ў Ратушы" (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтная-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў" (група да 25 чалавек).
- Гульня-знаёмства "Музейка аб музеі" (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма "Выкрутасы" (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць,
тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- Пастаянная экспазіцыя.
- Святочны канцэрт да Дня Перамогі. Праграма "Должны смеяться дети и в мирном мире жить!", падрыхтаваная студыяй On-Line — адным з найлепшых дзіцячых вачкальных калектываў Баранавічаў. Унутраны дворык. 7 мая ў 13.30.
- Квэст "Таямніца двух куфраў". 13 мая ў 13.30.
- Часовая выстава выцінанак "Карункавыя ўзоры Святавыя Вяль" (0+). Да 28 мая.
- Экспазіцыя "ARMATUS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі" (0+). Паўночны корпус. Да 31 жніўня.
- Аглядныя і тэматычныя

- экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсіі для дзяцей "Інтрыгі Купідона".
- Сямейная квэст-экскурсія "Легенды і паданні Мірскага замка".
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асабліваці жанаюга касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ ў XVI ст.", "Печы з каробкавай кафлі XVI—XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 59020541

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Перамогі, 8,
тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792,
8 017 3271166

- Пастаянная экспазіцыя.
- Інтэрактыўная праграма "Крылатыя абаронцы Радзімы" на пляцоўцы каля легендарнага самалёта "Лі-2". Адкрыццё сезона пройдзе 7 мая. Імпрэза будзе ладзіцца кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.
- Святочная праграма да Дня Перамогі! 8—9 мая. 9 мая ўваход вольны!
- Урачыстае адкрыццё выставы "Савецкая ваенная форма і знакі адрознення (1920—1950-я гг.)". 8 мая ў 11.00.
- Часовая выстава "Слова пра Героя" да 89-й гадавіны заснавання звання Героя Савецкага Саюза і Дня Перамогі. Да 31 мая.

- Выстава "Вызваленне Еўропы" ў рамках міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых краін.
- Анлайн-выстава "Трагедыя народаў".

У продаж паступілі сертыфікаты на наведванне музея з экскурсіяй і без яе. Ёсць абанемнты: "Сямейны", "Дзіцячы", "Для старшакласнікаў і дарослых". Падрабязнасці на сайце wamuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНАГА МАСТАЦТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47,
тэл.: 8 017 2427814,
час працы: аўтарка — нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект "Сны аб Японіі". Да 18 чэрвеня.
- г. Мінск, вул. Няжрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада — нядзеля з 12.00 да 20.00
- Экспазіцыя "Золак, убачаны здалёк". Да 11 чэрвеня.

УНП 192543414

СТРАТА

Калектыв кіностудыі "Беларусьфільм" глыбока скорбят і прыносіт іскренныя соболезнавання в сувязі з судоход ім жыцці легендарнага рэдактара і сцэнарыста **Ізольды Дзмітрыевы Кавелашвілі**.

Окончила ВГИК в 1966 году, трудилась на киностудиях "Грузия-фильм", "Туркменфильм". На "Беларусьфильме" — с 1968 года. В 1974-м была назначена директором студии "Телефильм".

Изоolda Дзмітрыевна работала рэдактаром на картинах, якія складаюць "золоты фонд" беларускага кінематографіа: "Кортік", "Соседы", "Государственная граница", "Сын за отца", "Питер Пэн", "Дубровский", "Анастасія Слуцкая", "Сказка о Звездном мальчике", "Душа моя, Мария", "Приключения Буратино", "Бронзовая птица", "Последнее лето детства", "Весёлый калейдоскоп". В 2004 году по сценарию Изольды Кавелашвили сняли фильм "Ещё о войне". Редактор и сценарист помогла становлению молодых кинематографистов на студии как профессионалов своего дела.

Изоolda Дзмітрыевна была глыбокім і порядочным чловеком. Мы высока ценим её значительный вклад в развитие национального киноискусства.

Наш Telegram-канал. Далучайцеся!

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОГДАЦЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА. ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальніца — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Іванавіч.

Адкажны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ТАУРЫШ, Яўген РАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЫН, Юрыч ЧАРЫКЕВІЧ, Валянцін ШЭЛІКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Мацеў Зайцаў.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОУСКАЯ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Рухальтэрыя: 8 017 3345735.

Рэкламы аддае: 8 017 2860797.

* — матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2023.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, паштартыя звесткі (нумар, дату выдання, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупакі не рэдакцыяна і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісаны індэкс: 63875, 638752, 63879.

Ільготы на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %).

Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Падпісаная ў друку 05.05.2023 у 18.00. Замова № 1059.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавечтва "Беларускі Дом друку" ". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/06 ад 30.04.2004. Наклад 2979.